

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна

УДК 37.08: 81'25-05

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ
СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки України, м. Кам'янець-Подільський.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Гуревич Роман Семенович, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Інститут математики, фізики і технологічної освіти, директор, м. Вінниця

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Коваль Тамара Іванівна, Київський національний лінгвістичний університет, завідувач кафедри інформатики та комп'ютерних технологій, м. Київ;

кандидат педагогічних наук
Ігнатова Олена Миколаївна, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра германської та слов'янської філології, старший викладач, м. Вінниця

Захист відбудеться 16 березня 2010 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, 2-й поверх, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розіслано 15 лютого 2010 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми і теми дослідження. Надзвичайної актуальності нині набуває міжкультурна комунікація, що беззаперечно заслуговує на особливу увагу в процесі інтеграції України до світової спільноти. Відповідно посилюється зацікавленість молодих людей у вивченні іноземної мови, тому особливої уваги набуває професія перекладача. Оскільки переклад є “вічним двигуном міжкультурної комунікації”, то для забезпечення успішного ділового та побутового спілкування носіїв української та іноземної мов, перекладач має бути обізнаним з екстралінгвістичними аспектами іноземної культури.

Сучасне суспільство початку третього тисячоліття характеризується низкою особливостей, до яких, передусім, треба віднести: стрімке розширення міжнародних зв'язків у різних сферах людської діяльності; потреби в здійсненні оперативної комунікації між окремими особами, групами або співтовариствами людей; збільшену значимість інтелектуальної праці, орієнтованої на використання інформаційного ресурсу глобального масштабу. Вищевикладені тенденції суспільного розвитку, поза сумнівом, формують замовлення на професійну компетентність майбутнього фахівця міжкультурної комунікації або перекладача, члена інформаційного суспільства. У сучасному світі роль перекладача є більш відповідальною і вагомішою, оскільки з посередника, який задовольняє зовнішню потребу спілкування між людьми, розділеними лінгвоетнічними бар'єрами, він перетворюється на фахівця в галузі міжкультурного спілкування, що забезпечує інформаційну діяльність суспільства.

Виявленню особливостей педагогічної науки в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у лінгвістичній освіті присвячено багато досліджень, в яких розглядаються такі проблеми, як іншомовна підготовка школярів на основі ІКТ; визначення педагогічних умов використання ІКТ у навчанні іноземної мови й інші.

Аналіз філософської, психологічної, педагогічної і науково-методичної літератури, вивчення досвіду роботи вищої школи з проблем використання ІКТ у вивченні іноземної мови дозволив виявити деякі *невідповідності та суперечності* між: збільшеними фаховими вимогами до рівня підготовки перекладачів, здатних ефективно працювати в умовах інформаційного суспільства та наявною системою професійної підготовки майбутніх перекладачів; практичною затребуваністю педагогічних можливостей ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів і ступенем їх теоретичної обґрунтованості в даній галузі; необхідністю системної організації формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ і аспектним, ситуативним, розрізненим використанням педагогічних можливостей ІКТ у даному процесі.

Відмінною рисою сучасного етапу застосування комп'ютерів у процесі навчання є інтерес не до технічного, а, передусім, до теоретичного, психолого-педагогічного обґрунтування комп'ютерного навчання, дидактичної розробки тих або інших програм. Однак технічна розробка програм набагато випереджає психолого-педагогічні дослідження. Тому нинішній стан комп'ютерного

навчання характеризується кількома суперечливими тенденціями. З одного боку, – зростання кількості та якості комп'ютерів, а з іншого боку, – недостатня теоретична, психолого-педагогічна і дидактична розробленість цих проблем. До того ж не всі педагогічні програмні засоби мають однаково високу якість. Є програми, в яких широко реалізуються дидактичні можливості комп'ютера (наприклад, такі, що забезпечують проблемне навчання; ігрову й імітаційну діяльність), інтелектуальні навчальні системи, коли комп'ютер обговорює з користувачем стратегію розв'язання поставленого завдання, моделі, контролю.

Так, незважаючи на наявність праць, присвячених використанню комп'ютера як засобу навчання іноземної мови, використанню ІКТ у підготовці майбутніх вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах, до цих пір залишається недостатньо розробленим питання підготовки професійних перекладачів на базі ІКТ: не визначено систему формування професійної компетентності (СФПК) майбутніх перекладачів засобами ІКТ, не розроблена технологія її реалізації й ефективного функціонування.

Актуальність виявленої проблеми і позначені суперечності визначили вибір теми нашого дослідження: *“Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до плану науково-дослідної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою: *“Інноваційні технології формування фахівця в умовах особистісно-орієнтованого навчання та ступеневої освіти”* (0107U004349 наказ № 4-к від 08.01.2008 р.)

Тему дисертації затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського державного університету (протокол № 6 від 1 червня 2006 р.), узгоджено з міжвідомчою Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки й психології в Україні (протокол № 2 від 26.02.2008).

Мета дослідження – визначити, обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови використання ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Для досягнення мети дослідження ставилися і розв'язувалися такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ у педагогічній теорії і практиці; з'ясувати суть, структуру та зміст професійної компетентності майбутніх перекладачів.

2. Розробити та теоретично обґрунтувати модель системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ.

3. Опрацювати критерії, показники та рівні професійної компетентності майбутніх перекладачів.

4. Визначити педагогічні умови використання ІКТ у підготовці майбутніх перекладачів та експериментально перевірити їх ефективність у процесі формування професійної компетентності.

5. Укласти науково-методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ.

Гіпотеза дослідження базується на тому, що якість формування професійної компетентності майбутніх перекладачів підвищиться за виконання таких педагогічних умов:

- комплексне використання ІКТ у процесі підготовки майбутніх перекладачів;
- реалізація цілісної системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів;
- застосування ІКТ як складової інформаційного освітнього середовища;
- формування професійної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій інтерактивного навчання.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх перекладачів у ВНЗ.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій.

Дослідження проводилося поетапно. На кожному етапі, залежно від його завдань, застосовувалися відповідні **методи дослідження**. Серед них **теоретичні**: аналіз наукової літератури й навчально-методичної документації, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, організаційні методи (факторний і порівняльний аналіз), праксеометричний метод (аналіз результатів діяльності випускників), з метою обґрунтування особливостей використання засобів ІКТ у процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів; **емпіричні**: педагогічний експеримент, педагогічні спостереження, діагностичні методи (тести, анкети, опитувальники), метод експертних оцінок для вивчення особливостей формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ; **обробки результатів дослідження**: методи графічного зображення результатів дослідження, статистичні, якісні методи аналізу й синтезу для інтерпретації результатів педагогічного експерименту.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять досягнення педагогіки та психології, результати сучасних міждисциплінарних досліджень (філософських, психологічних, педагогічних, технічних, інформаційних), положення сучасної психолого-педагогічної науки про: розвиток як основний спосіб існування людини у процесі різних форм взаємодії (Б. Бігінас, Л. Віготський, Г. Костюк, В. Рибалка, С. Рубінштейн та ін.); системно-структурний підхід до аналізу педагогічних явищ (П. Анохін, Т. Ільїна, А. Лігоцький та ін.); неперервну професійну освіту (Г. Васянович, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.); теорію та практику організації навчання та виховання у ВНЗ (А. Алексюк, Ю. Бабанський, А. Бойко, А. Дубасенюк, А. Коломієць, Н. Мойсеюк, С. Сисоєва, І. Сметанський, В. Шахов та ін.); сучасні концепції навчання. Значний вплив на наше дисертаційне дослідження здійснили роботи щодо перекладознавства С. Вілса, Л. Вінсона, Т. Казакової, В. Комісарова, Л. Латишева, Ю. Найди, О. Семенець, О. Чередниченко, А. Чужакіна, а також праці В. Бикова, Б. Гершунського, Р. Гуревича, М. Жалдака, Ю. Жука, М. Кадемій, Г. Кедровича,

В. Ключка, Т. Коваль, Ю. Машбиця, І. Роберт, Б. Старіченко щодо використання ІКТ у навчальному процесі загалом і в навчанні іноземної мови, зокрема, в роботах М. Бухаркіної, Т. Карамішевої, В. Краснопольського, Є. Полат, П. Сердюкова, Д. Таушана, А. Янковця, Є. Ястребцевої.

Експериментальна база дослідження – Хмельницький національний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Дослідженням було охоплено 426 студентів, 14 викладачів.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають в тому, що:

– *вперше*: визначено педагогічні умови використання ІКТ у підготовці майбутніх перекладачів (комплексне використання ІКТ; реалізація цілісної системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів; застосування ІКТ як складової інформаційного освітнього середовища; використання технологій інтерактивного навчання); теоретично обґрунтовано та розроблено систему формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ;

– *уточнено*: закономірності та принципи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ;

– *дістали подальшого розвитку* зміст, методи та форми використання ІКТ у процесі підготовки перекладачів у ВНЗ.

Практичне значення дослідження полягає:

– у створенні програми спецкурсу “Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації”;

– у написанні навчального посібника “Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації”;

– у використанні матеріалів дослідження в практиці роботи ВНЗ, а також у системі підвищення кваліфікації перекладачів.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 50 від 05.12.08 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 81 від 18.11.08 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1112 – 33/03 від 10.12.08 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 10/1 від 22.01.09 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ) (довідка № 590 від 02.02.09 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на Міжнародних науково-практичних конференціях: “Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми” (Вінниця, 2006, 2008); “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи” (Хмельницький, 2007); Всеукраїнських науково-практичних конференціях “Підготовка соціального працівника: надбання,

проблеми, перспективи” (Хмельницький, 2003); Науковій конференції викладачів, докторантів та аспірантів за підсумками НДР у 2007 році (Кам’янець-Подільський, 2007); конференції присвяченій 90-річчю Кам’янець-Подільського національного університету (Кам’янець-Подільський, 2008); “Полікультурна освіта як чинник успішної соціалізації сучасного фахівця” (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2008); “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи” (Хмельницький, 2009); “Професіоналізм педагога у контексті європейського вибору України” (Ялта, 2009); “Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України” (Хмельницький, 2009); “Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації” (Тернопіль, 2009); на засіданнях кафедри практики іноземної мови та методики викладання в Хмельницькому національному університеті.

Публікації. Основні положення й результати дослідження висвітлено у 11 публікаціях автора, з яких 5 – статей у провідних наукових виданнях, затверджених ВАК України; 1 навчальний посібник; 3 статті у збірниках наукових праць; 2 методичні рекомендації.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, що включає 246 найменувань, із них 20 іноземною мовою. Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок. Основний зміст дисертації викладений на 190 сторінках. Ілюстративний матеріал подано у 21 таблиці і 12 рисунках. Додатки охоплюють 15 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми дослідження, визначено його мету, завдання, гіпотезу, об’єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну, практичне значення здобутих результатів, наведено відомості про апробацію і впровадження результатів, представлено публікації та структура дисертації.

У першому розділі **“Теоретичне обґрунтування проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій”** обґрунтовано необхідність застосування ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів. Нині актуальним є питання використання електронних програмно-методичних і телекомунікаційних засобів у навчальному процесі вищої школи й зокрема, в процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів.

У психологічній і педагогічній літературі компетентність розглядається як оцінна категорія, що характеризує людину як суб’єкта певного виду діяльності й забезпечує досягнення успіхів у ній. При тому оцінюються такі компоненти, як структура знань і умінь, ціннісні орієнтації, ставлення до діяльності, її результативність і здатність до її удосконалення. Іншими словами, компетентність – це стійка готовність і здатність людини до діяльності зі “знанням справи”. Останнє залежить від “таких п’яти основних

елементів: глибоке розуміння суті завдань і проблем, які розв'язуються; наявність досвіду в даній сфері; уміння обирати засоби і способи діяльності, адекватні конкретним обставинам місця і часу; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність навчатися на помилках та привносити корективи у процес досягнення мети” [149, с. 28]. В основному, під таким кутом зору розглядається компетентність у працях І. Ісаєва, І. Зязюна, О. Ломакіна, В. Нестерова, І. Підласого, В. Сластьоніна, В. Ягупова та ін.

Нині проблема компетентності набуває нового звучання. Багато науковців говорять вже не просто про компетентність, а про професійну компетентність, як показник відповідності фахівця вимогам професійної діяльності (Л. Антропова, Е. Арцишевська, Н. Бібік, Е. Зеєр, М. Кабардов, Ю. Кулюткин, О. Пометун, А. Маркова, С. Молчанов, Л. Тархан та ін.).

Найбільш типовим, як нам уявляється, є таке визначення: “Компетентність – якісно-своєрідне поєднання здібностей (якостей, ознак, параметрів), від яких залежить можливість досягнення більшого чи меншого успіху у виконанні тієї чи іншої діяльності”. У процесі аналізу наукових джерел ми спостерігали тенденцію до трансформації терміну “компетентність” у “професійну компетентність”. У трактуванні термінів “компетентність” та “професійна компетентність” принципової різниці не бачимо, йдеться про відповідну його цільову та змістову переорієнтацію.

На основі аналізу сучасних підходів до трактування змісту поняття “професійна компетентність” можна зробити висновок про те, що професійна компетентність є інтегральною характеристикою особистості фахівця, що включає знання, вміння й особистісні якості, котрі забезпечують успішне виконання його професійної діяльності.

Потреба в діяльності перекладача виникає в тих випадках, коли людей, бажаючих вступити в комунікацію, розділяє мовний бар'єр. Роз'єднані мовним бар'єром люди зазвичай звертаються до послуг “мовного посередника” (термін Л. Латишева) – людини, яка володіє мовами тієї й іншої сторони. Спілкування через мовного посередника йменується двомовною опосередкованою комунікацією.

В основу наукового пошуку з проблеми формування професійної компетентності засобами сучасних інформаційних технологій покладені такі теоретико-методологічні підходи як системний і контекстно-модульний, оскільки вони найбільшою мірою відповідають гіпотезі, а також завданням дисертаційного дослідження.

Системність – одна з ключових характеристик педагогічних явищ і процесів. Системний підхід дозволяє проаналізувати, досліджувати, розвивати деякий об'єкт як цілісну, єдину систему і є “найбільш надійною методологічною основою” в удосконаленні як педагогічної теорії, так і педагогічної практики.

Значення системного підходу в нашому дисертаційному дослідженні полягає в тому, що він дозволяє:

– розглянути процес формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ як складно-організований об'єкт, як цілісну систему;

- виділити системотвірний чинник формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ, а саме – мету;
- сконструювати СФПК майбутніх перекладачів засобами ІКТ, виявити її складові компоненти, їх місце і значення, розкрити діалектику їх взаємозв'язку.

Як спеціально-науковий підхід у нашому дисертаційному дослідженні було визначено контекстно-модульний підхід. Так, в контекстному навчанні за допомогою всієї системи дидактичних форм, методів і засобів моделюється наочний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності фахівця. Основними принципами контекстного навчання є такі: єдність навчання, виховання і розвитку; зв'язок теорії з практикою; активність особистості; спільна діяльність; моделювання змісту й умов професійної діяльності фахівців у процесі навчання.

Ідея контекстного навчання передбачає розвиток у студентів наочно-професійних і особистісних якостей фахівця, оскільки “контекст”, виступаючи сенсоутворюючою категорією, забезпечує особистісне включення майбутніх перекладачів у процес оволодіння професійною діяльністю. Так, відповідно до мети, предмету, гіпотези нашого дисертаційного дослідження залучення студента до реального процесу розв'язання завдань, орієнтованих на підготовку до перекладацької діяльності у межах контекстного навчання, забезпечується формування особистісного сенсу у формуванні професійної компетентності майбутніми перекладачами, сприяє накопиченню досвіду професійної діяльності.

Стосовно процесу формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ, плідною є ідея модульного навчання, яка полягає в тому, що, по-перше, навчання будується за окремими функціональними вузлами – модулями, що дозволяють студентам індивідуально просуватися до певного рівня сформованості професійної компетентності; по-друге, створює основу для формування стійких позитивних мотивів до майбутньої професійної діяльності; по-третє, припускає придбання і засвоєння знань, умінь і навичок на основі особистісного включення студентів у процес формування професійної компетентності.

Використання системного та контекстно-модульного підходів в нашому дисертаційному дослідженні дозволило: збільшити можливість навчатися за індивідуальними програмами, пристосовувати їх до рівня підготовленості студента, індивідуального темпу навчання; перетворити традиційну інформуючу функцію педагога у функції консультанта і координатора; створити основу для формування професійної мотивації майбутніх перекладачів; здійснити перехід майбутнього перекладача з об'єктної позиції в суб'єкту; забезпечити високу адаптованість модульної системи до конкретних соціально-економічних і технологічних умов (що особливо важливо з урахуванням швидкості вдосконалення ІКТ).

Розроблена система формування професійної компетентності є реальною за походженням, соціальною за субстанціональною ознакою, складною за

рівнем складності, відкритою за характером взаємодії із зовнішнім середовищем, динамічною за ознакою мінливості, цілеспрямованою за наявності цілей, системною та контекстно-модульною за характером побудови змісту. Її модель представлена на рис. 1.

Система формування професійної компетентності майбутніх перекладачів відображає логіку формування даного процесу на основі цілісного діяльнісного підходу.

Основна мета передбачає реалізацію комплексу завдань (формування професійних знань, вмінь, якостей, інтеграція яких визначає загальний рівень професійної компетентності).

Орієнтуючись на визначення завдань, сформований змістовий блок професійного навчання, який передбачає інтеграцію когнітивного, операційного і особистісного компоненту з домінантою на останню.

Діяльнісний блок моделі проектує логіку переходу від класичної моделі освіти до інноваційної, в основі якої навчально-професійна діяльність і партнерство, як основний режим управління нею.

Комплексна діагностика рівня сформованості лінгвістичної, соціокультурної, психологічної та інформаційної компетенцій, та рівень їх взаємодії дає можливість визначити загальну професійну компетентність майбутнього перекладача. Основним критерієм рівня ефективності даної системи виступає рівень відповідності одержаних (унаслідок діагностики) результатів поставленій меті діяльності професійного навчання.

Розробка системи професійної компетентності майбутніх перекладачів базувалася на основі системного та контекстно-модульного підходів.

Система формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ базується на таких принципах: *доцільності*, що є фундаментальною характеристикою системи. Раціональна організація системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ вимагає, перш за все, сформулювати основну мету даного процесу, яка й визначає призначення системи; *цілісності*, так як окремі компоненти підпорядковані один одному, функціонують в єдності й слугують загальній меті. В результаті певної залежності компонентів системи зміна одного з них є похідною від зміни іншого компоненту. Окрім того, завдання, що розв'язуються в межах кожного окремого компоненту, взаємозв'язані. І лише в сукупності всіх компонентів можливе досягнення заданої мети; *модульності*, що дозволяє розглядати процес формування професійної компетентності майбутніх перекладачів як інтеграцію відповідних модулів, що формують зміст професійної діяльності майбутніх перекладачів; *динамічності*, що відображає розвиток системи в часі, а також забезпечує вільну зміну змісту модулів з урахуванням соціального замовлення; *інтегративності* системи, що вимагає взаємного зв'язку, взаємодії всіх її складових частин. Це виражається в інтеграції цілей, змісту, організаційних форм, методів і засобів формування професійної компетентності майбутніх перекладачів.

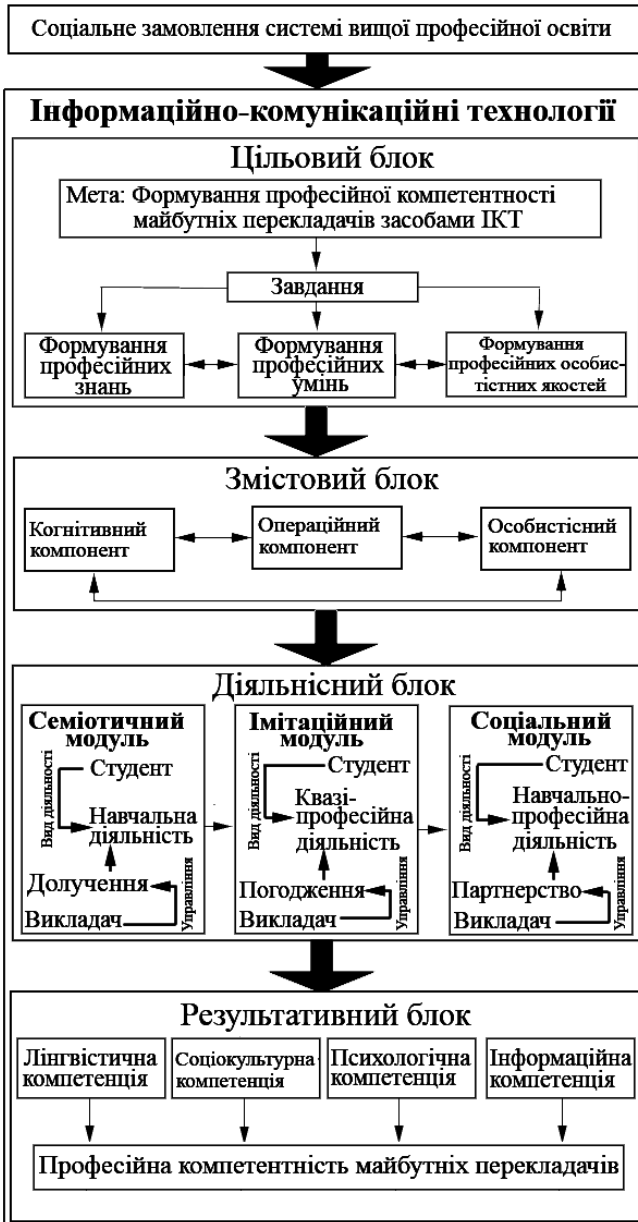

Рис. 1. Модель системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ

Результатом реалізації вищеназваної системи є оволодіння майбутніми перекладачами певним рівнем сформованості професійної компетентності, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції.

Компонентний склад розробленої системи визначений, виходячи з положень про універсальність структури педагогічної системи, компонентами якої є цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний блоки.

Наступним етапом розробки системи є її структурний аналіз, який припускає виявлення структури підсистем (блоків), опис їх змісту.

Цільовий блок системи, що включає визначення мети і конкретних завдань професійної підготовки майбутніх перекладачів, є системоутворюючим.

Як відомо, мета конкретизується в завданнях, зміст яких ми визначили на основі системного і контекстно-модульного підходів формування: професійних знань; професійних умінь; професійних особистісних якостей майбутніх перекладачів.

Отже, мета розробленої нами системи полягає у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ.

Змістовий блок системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ представлений сукупністю наступних компонентів: когнітивного, операційного, особистісного. *Когнітивний компонент* пов'язаний із оволодінням студентами професійними знаннями і формуванням первинних умінь їх практичного застосування в професійній комунікації. *Операційний компонент* системи формування професійної компетентності засобами ІКТ передбачає оволодіння майбутніми перекладачами професійними умінями і навичками, спираючись на набуті знання в певних професійних ситуаціях. *Особистісний компонент* системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ спрямований на подальше вдосконалення раніше набутих майбутніми перекладачами професійних знань і умінь, на основі чого відбувається формування їхніх професійних якостей.

Розглянуті компоненти системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ (когнітивний, операційний, особистісний) тісно пов'язані між собою. Так, озброєння студентів комплексом знань, що лежать в основі їхньої професійної компетентності, сприяє усвідомленому оволодінню і використанню професійних умінь майбутніми перекладачами. Крім того, в результаті засвоєння певної суми знань відбувається перегляд цілей і цінностей професійної діяльності, тобто оптимізація в цілому ціннісної сфери особистості майбутніх перекладачів.

Наступний блок системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ – *діяльнісний*. З позиції системного та контекстно-модульного підходів, в структурі діяльнісного блоку ми виділили три логічно пов'язаних навчальних модулі. Кожний із створених модулів характеризується змістово-структурною автономністю, виконує лише йому властиві завдання, включає своєрідні види діяльності студентів і особливості здійснення керівництва з боку викладача. *Перший модуль – семіотичний* – спрямований на засвоєння студентами знань, необхідних для здійснення

професійної діяльності. *Інший модуль – імітаційний* – спрямований на поглиблення теоретичних уявлень у галузі професійної комунікації та відпрацювання умінь, що забезпечують їх реалізацію. *Третій модуль* даної системи – *соціальний* – завданням якого є набуття студентами досвіду професійної діяльності, в межах якої відбувається розвиток їхніх професійних якостей, а також подальше вдосконалення професійних знань і умінь майбутніх перекладачів.

Результативний блок системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ передбачає наявність кінцевого результату. Результатом реалізації системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ є оволодіння майбутніми перекладачами певним рівнем сформованості професійної компетентності, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції.

У другому розділі **“Педагогічні умови ефективного функціонування і розвитку системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій”** визначено педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ; проаналізовано наявні ІКТ і їх застосування у формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів; окреслено роль телекомунікаційних засобів у формуванні професійної компетентності студентів.

Аналіз психологічної, педагогічної, методичної, спеціальної літератури з проблеми дослідження дав можливість визначити педагогічні умови, що сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх перекладачів у ВНЗ. До таких умов ми віднесли:

- комплексне використання ІКТ у підготовці майбутніх перекладачів;
- реалізація цілісної системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів;
- застосування ІКТ як складової інформаційного освітнього середовища;
- формування професійної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій інтерактивного навчання.

Як бачимо, в справі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів домінує використання інтерактивних технологій, зокрема ІКТ.

Серед виокремлених нами ІКТ особливе значення мають INTERNET-ресурси. INTERNET забезпечує пошук і перегляд у мережі значного обсягу різноманітної, неформалізованої, структурованої інформації у вигляді текстів, графічних, аудіо- та відеофайлів або програм з будь-якої галузі людської діяльності. Водночас учителі-словесники мають одержати комплект знань, умінь і навичок із роботи в глобальних інформаційних мережах, уміти користуватися основними сервісами INTERNET, вести осмислений пошук необхідної інформації й аналізувати її. Використання світового інформаційного середовища INTERNET надає принципово нові можливості для пізнавальної і творчої самореалізації майбутнього перекладача.

Оскільки професійна діяльність перекладача становить за своєю суттю професійну комунікацію, то слід уважати, що застосування ІКТ виконує своє

призначення, а саме: забезпечує формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, якщо має комунікативно-мовну спрямованість, що передбачає: по-перше, інтерактивну діалогову взаємодію студента з комп'ютером, у процесі чого переслідуються реальні цілі комунікації (запит або одержання інформації), тобто людино-машинний діалог, в якому комп'ютер виступає в ролі партнера з комунікації; по-друге, спілкування студентів в аудиторії у процесі роботи з педагогічними програмними засобами, доповідачами як стимул для комунікації і засобу відтворення умов ситуації спілкування; по-третє, вільне спілкування студентів у режимі реального часу за допомогою використання електронної пошти й сучасних інформаційних мереж, тобто автентичний діалог у письмовій і усній формі між партнерами з комунікації, в процесі чого комп'ютер виконує роль інструментального засобу комунікації.

Водночас, специфіка цілей і завдань СФПК майбутніх перекладачів засобами ІКТ вимагає використання комплексу методів, які дозволили б здійснити перехід від семіотичної до соціальної моделі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. Нині, поряд з традиційними методами навчання, з'явилися інноваційні методи, що набувають тенденцію до широкого використання в практиці професійного навчання.

Із появою мультимедійних засобів, що пропонують нам зображення і звукове супроводження стали можливі й інші способи застосування комп'ютера в процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Серед навичок в структурі професійної компетентності майбутніх перекладачів, що виробляються, значне місце відводиться письму. Особливо останнім часом – листування через INTERNET або електронну пошту. І в даному виді роботи комп'ютер може надати значну допомогу.

Заходи щодо комп'ютеризації навчального процесу відсунули на другий план упровадження відеотехнології в його структурі. Однак, ми бачимо, як ці два напрями інформаційного навчання можна поєднати, формуючи перспективний комплексний підхід, що забезпечує більш цілісне відображення картини світу – відеокомп'ютерне. Відеокомп'ютерні педагогічні програмні засоби дозволяють поєднати цінні якості обох інформаційних технологій: конкретність і емоційність; символічність і логіку; швидкість обробки інформації і невичерпне терпіння.

Мультимедіа в сукупності з відео забезпечують більш повноцінне розуміння навчального матеріалу, а значить і його засвоєння. Програма комп'ютера складена в такий спосіб, щоб виділити ті слова і речення, які могли б залишитися непоміченими, проте, які відіграють подвійну роль: акцентують увагу і посилюють розуміння, наповнюють засвоєння лінгвістичними сегментами.

INTERNET надає унікальну можливість тим, хто вивчає іноземну мову, користуватися автентичними текстами, спілкуватися з носіями мови, тобто створює інформаційне мовне середовище. Використовуючи інформаційні ресурси мережі INTERNET, інтегруючи їх у навчальний процес ВНЗ, можна ефективніше розв'язувати цілу низку дидактичних завдань: формувати вміння й навички читання, використовуючи безпосередньо автентичні матеріали різної складності, наявні в мережі; вдосконалювати вміння аудіювання на автентичних звукових

текстах мережі INTERNET, як під керівництвом викладача, так і самостійно; вдосконалювати вміння письма; поповнювати словниковий запас лексикою сучасної іноземної мови; знайомитися з лінгвокраїнознавчою та соціокультурною інформацією; формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності студентів.

Гарною методичною знахідкою в процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів в умовах використання локальних і глобальних цифрових мереж є організація навчальних телекомунікаційних проєктів в INTERNET. Нині наявні два шляхи реалізації подібних проєктів: посилання відповіді авторові статті за адресою; надання свого повідомлення у розпорядження всіх учасників конференції. У процесі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів доцільно використовувати різні типи проєктів (інформаційні, практично-орієнтовані, дослідницькі, ігрові, творчі).

Залежно від типу проєкту схеми його реалізації можуть бути різними. Проте особливість ТКП полягає в тому, що в процесі їх реалізації задіяні можливості комп'ютерних телекомунікацій. Робота над проєктом буде спільною лише тоді, коли проблема, що вивчається, буде цікавою всім учасникам і за умови володіння іноземною мовою на необхідному рівні.

На відміну від традиційної роботи з підготовленими заздалегідь аудіо- і відеозаписами й іншими навчальними матеріалами, в основі проєкту лежить більш відкрита структурна модель. Звісно, робота викладача ускладнюється: навіть за дуже ретельної підготовки проєкту результати пошуку в INTERNET далеко не завжди передбачувані. Тому викладач має бути готовий швидко реагувати на різні запитання студентів, допомагати і скеровувати їхню роботу. Можна сказати, що праця в мережі INTERNET висуває вищі вимоги до професійної підготовки й особистісних якостей викладача.

В умовах квазіпрофесійної навчальної діяльності формується рівень професійної компетентності достатній для здійснення міжкультурної, міжмовної і міжособистісної професійної комунікації. Використання інтерактивних технологій забезпечує реальну міжкультурну комунікацію, інтелектуальну й особистісну активність студентів, творчу атмосферу.

У третьому розділі **“Експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій”** описано: організацію й проведення педагогічного експерименту; перевірку дидактичної ефективності формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ; експериментальну перевірку ефективності застосування системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ.

Формувальний експеримент здійснювався на базі Хмельницького державного університету на факультеті міжнародних відносин, спеціальності “Переклад” у період з 2006 по 2008 рр., не порушуючи природного перебігу навчального процесу. У експериментальній роботі були задіяні чотири дослідні групи, які в сукупності склали 126 студентів. Ми відбирали групи, що характеризуються практично однаковим рівнем діяльності за базовими параметрами професійної компетентності майбутніх перекладачів. Результати

успішності, пов'язані із формуванням професійної компетентності майбутніх перекладачів, порівнювалися з попереднім навчальним роком, у якому навчальні дисципліни читалися за традиційною методикою.

Організація навчання в цих групах різнилася низкою показників. У дослідних групах перевірялася ефективність СФПК майбутніх перекладачів засобами ІКТ у процесі впровадження технології її ефективної реалізації шляхом варіювання умов, що входять до її складу. Так, в ЕГ-1 реалізовувалася СФПК майбутніх перекладачів за умови комплексного використання ІКТ. У ЕГ-2 планувалася реалізація вищеназваної системи за умови застосування інтерактивних методів навчання, що забезпечують перехід майбутніх перекладачів з об'єктної в суб'єктну позицію в процесі навчальної діяльності. В ЕГ-3 передбачалася апробація СФПК майбутніх перекладачів засобами ІКТ з поєднанням вищеназваних умов. У КГ процес формування професійної компетентності реалізувався у традиційному режимі.

У результаті опитування було встановлено, що із загальної кількості респондентів вдома користуються комп'ютером 82,3 %, на факультеті – 57,4 %, в інших доступних місцях (робота, комп'ютерний клуб) – 41,8 % опитаних студентів. З числа опитаних 45 % студентів мають доступ до INTERNET, а 8,2 % планують підключитися.

Важливо було відзначити цільову спрямованість використання студентами ІКТ. Більшість опитаних (85 %) стверджують, що комп'ютер потрібний, насамперед, для виконання навчальних робіт, 79,5 % користуються електронною технікою для розваг і відпочинку, а 63 % опитаних захоплюються комп'ютерними іграми. В основному, під навчальними роботами переважна кількість респондентів мають на увазі написання рефератів, контрольних і курсових робіт, 22 % виділяють пошук інформації в мережі INTERNET, і лише 6 % використовують комп'ютер з метою вдосконалення своїх знань із іноземної мови.

Результати опитувань показали, що мережеве спілкування нині стає для молоді важливим способом міжособистісної комунікації. Так, близько 74 % опитаних користуються послугами електронної пошти, а 41 % встановлюють контакти в мережі INTERNET. Важливе значення для нашого дисертаційного дослідження має той факт, що студенти, які використовують INTERNET як засіб комунікації, спілкуються в переважній більшості з нашими співвітчизниками, і лише 27 % встановлюють контакти з носіями мови, що вивчається, і здійснюють комунікацію іноземною мовою.

Отже, аналізуючи одержану інформацію, можна констатувати, що комп'ютер та INTERNET посіли значне місце в буденному житті сучасних студентів. Водночас, використання сучасних інформаційних ресурсів відбувається стихійно, здійснюється переважно в особистих, таких, що не мають безпосереднього відношення до майбутньої професійної діяльності, цілях, тобто не мають професійної спрямованості.

Окрім того, відповідно до мети, предмету, гіпотези і завдань нашого дослідження, важливо було визначити ставлення студентів до використання засобів ІКТ у процесі професійної підготовки. На питання, чи вважають

студенти перспективним використанням ІКТ у процесі аудиторних занять, 97 % відповіли позитивно, а 100 % респондентів виявили бажання застосовувати дані технології на навчальних заняттях.

Для діагностування професійних якостей майбутніх перекладачів нами були використані опитувальники Б. Басса, В. Бойка, Д. Томаса.

На основі одержаних даних, а також висновків експертів, ми встановили, що в жодній дослідній групі не було студентів, які мають творчий рівень сформованості професійної компетентності. Кількість студентів, які мають продуктивний рівень сформованості професійної компетентності, склала в ЕГ-1 – 28,0 %, у ЕГ-2 – 24,0 %, в ЕГ-3 – 20,9 %, у КГ – 25,0 %. Кількість студентів, які мають репродуктивний рівень сформованості професійної компетентності, склала: ЕГ-1 – 72,0 %, ЕГ-2 – 76,0 %, ЕГ-3 – 79,1 %, КГ – 75,0 %.

Середній бал і стандартне відхилення в цих групах практично співпадають, що дозволяє говорити про подібність даних груп за рівнем сформованості професійної компетентності на момент проведення початкового зрізу.

Одним із засобів оцінювання й обліку досягнень у галузі формування професійної компетентності, було створення “портфолію” або “портфеля досягнень”. Використання технології “Портфель досягнень” у нашому дослідженні привело до позитивних результатів, а саме: студенти навчилися аналізувати власну роботу; власні успіхи, об’єктивно оцінювати власні можливості; бачити способи подолання труднощів, досягнення вищих результатів.

Для визначення ефективності реалізації системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ і виявлення динаміки рівня сформованості даної компетентності в процесі формувального етапу в дослідних групах були проведені два проміжні зрізи, а також контрольний зріз для встановлення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх перекладачів після закінчення експериментальної роботи.

Критеріями рівня сформованості професійної компетентності служили: професійні знання, уміння й якості майбутніх перекладачів. Визначення рівня сформованості професійної компетентності на проміжних і контрольному зрізах здійснювалося на основі тієї самої діагностики, що і на констатувальному етапі експериментальної роботи.

Порівняльний аналіз даних початкового, першого, другого, проміжних і контрольного зрізів дозволяє зробити висновок про те, що в результаті проведеної дослідно-пошукової роботи щодо формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ, кількість студентів, які мають репродуктивний рівень, знизилася в ЕГ-1 – на 58 %, в ЕГ-2 – на 56 %, в ЕГ-3 – на 60 %, в КГ – на 37,5 %. Кількість студентів, які знаходяться на продуктивному рівні, збільшилася в ЕГ-1 – на 16,6 %, в ЕГ-2 – на 12 %, в ЕГ-3 – на 4 %, в КГ – на 20,8 %. Найбільшу кількість студентів із творчим рівнем сформованості професійної компетентності за всіма показниками зафіксована в ЕГ-3 – 14 осіб, їхня загальна кількість підвищилася в даній групі на 56 %, в ЕГ-2 – на 44 %, в ЕГ-1 – на 41,7 %, у ЕГ-3 – на 16,7 %. У КГ, де процес формування даної компетентності будувався без урахування виявлених нами

особливостей, даний показник істотно не змінився.

На основі одержаних даних ми можемо стверджувати, що в ЕГ-1, ЕГ-2 і ЕГ-3, де апробувалася система формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ у процесі впровадження технології її ефективної реалізації, професійну компетентність майбутніх перекладачів можна вважати сформованою, оскільки одержані дані перевищують 70 %. Водночас, у контрольній групі професійну компетентність вважаємо несформованою, оскільки на основі одержаних даних лише володіння лінгвістичною компетенцією перевищує 70 %, а інші складові – ні.

Достовірність висновків із експериментальних даних підтверджена за допомогою критерію згоди Пірсона χ^2 .

Отже, одержані результати дають можливість підтвердити висунуту гіпотезу нашого дослідження. На цій підставі ми дійшли висновку про те, що:

- професійна компетентність перекладача, є інтеграційною характеристикою особистості фахівця, такою, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції;

- рівень сформованості професійної компетентності майбутніх перекладачів підвищиться, якщо особливістю СФПК буде її модульна побудова, що забезпечує перехід навчальної діяльності в квазіпрофесійну, а потім у навчально-професійну діяльність, опосередковану ІКТ;

- ефективність процесу формування професійної компетентності майбутніх перекладачів підвищиться за умови впровадження технології її поетапного формування в умовах комплексного використання ІКТ і застосування активних методів навчання, що забезпечують перехід майбутніх перекладачів з об'єктної в суб'єктну позицію в процесі навчальної діяльності.

Здійснене дослідження дало змогу сформулювати такі **висновки**:

1. На основі аналізу філософської, психологічної, педагогічної і методичної літератури, нормативних документів з'ясовано стан проблеми формування професійної компетенції майбутніх перекладачів засобами ІКТ, а також суть, структуру та зміст професійної компетентності, дано авторське трактування поняття “професійна компетентність перекладача”, під яким ми розуміємо інтеграційну характеристику особистості фахівця, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну й інформаційну компетенції і котра дозволяє перекладачеві ефективно здійснювати його професійну діяльність.

2. У дослідженні розроблена система формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ, особливістю якої є модульна побудова змісту професійної підготовки, що забезпечує перехід навчальної діяльності в квазіпрофесійну, а потім і в навчально-професійну діяльність, опосередковану ІКТ. Ефективність реалізації розробленої моделі забезпечується впровадженням технології, особливість якої полягає в поетапному формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів в умовах комплексного використання ІКТ і застосування активних методів навчання, що забезпечують перехід майбутніх перекладачів з об'єктної в суб'єктну позицію. Експериментальним шляхом обґрунтована ефективність

моделі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ у процесі впровадження технології її реалізації.

3. Аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної та спеціальної літератури, практики викладання у ВНЗ, де готують перекладачів, власний досвід дали можливість визначити та сформулювати педагогічні умови використання ІКТ у підготовці майбутніх перекладачів (комплексне використання ІКТ; реалізація цілісної системи формування професійної компетентності майбутніх перекладачів; застосування ІКТ як складової інформаційного освітнього середовища; формування професійної компетентності майбутніх перекладачів з використанням технологій інтерактивного навчання). Результати експериментальної роботи підтвердили ефективність цих педагогічних умов у справі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів у ВНЗ.

4. У дисертації на основі системного і контекстно-модульного підходів розроблена технологія ефективної реалізації моделі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, особливості якої полягає в поетапному формуванні професійної компетентності майбутніх перекладачів в умовах комплексного використання ІКТ, а також застосування активних методів навчання. Розроблено науково-методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ.

На підставі вищевикладеного ми можемо зробити загальний висновок, що висунуті положення гіпотези дослідження повністю підтвердилися; поставлені, відповідно до мети, предмету й гіпотези дисертаційного дослідження завдання, що визначають особистісний внесок дисертанта в розробку проблеми, розв'язані.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ у ВНЗ.

Перспективними напрямками подальших наукових досліджень, на наш погляд, можуть стати такі: розробка моніторингу розвитку професійної компетентності майбутніх перекладачів на основі ІКТ; удосконалення професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ на основі інших теоретико-методологічних підходів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в провідних наукових виданнях

1. Рогульська О. О. Педагогічні умови застосування інформаційних технологій в організації самостійної роботи майбутніх перекладачів / О. О. Рогульська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. пр. – Вип. 12. – Київ–Вінниця : ДОВ “Вінниця”, 2006. – С. 406–410.

2. Рогульська О. О. Особливості формування іншомовної компетенції / О.О. Рогульська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. пр. – Вип. 15. – Київ–Вінниця : ДОВ “Вінниця”, 2007. – С. 406–410.

3. Рогульська О. О. Основні компоненти професійної компетентності

майбутнього перекладача в системі сучасної освіти / О. О. Рогульська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. пр. – Вип. 21. – Вінниця : ПП “Едельвейс і К”, 2007. – С. 259–262.

4. Рогульська О. О. Інформатизація вищих навчальних закладів як основний напрям інформатизації суспільства / О. О. Рогульська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. пр. – Вип. 23. / Редкол. : М.І. Сметанський та ін. – Вінниця : ПП “Едельвейс і К”, 2008. – С. 246–250.

5. Рогульська О. О. Використання медіа-модулів у формуванні іншомовної компетентності / О. О. Рогульська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. пр. – Вип. 17. – Київ–Вінниця : ДОВ “Вінниця”, 2008. – С. 430–434.

Статті у журналах, збірниках наукових праць і збірників матеріалів конференцій

6. Шушманська О. О. Визначення ступеня повноцінності перекладу поетичного тексту / О. О. Шушманська // Вісник технологічного університету Поділля. – Хмельницький, 2002, № 2. Ч. 2. (40). – С. 244–247.

7. Шушманська О. О. Тести як контролюючі завдання у навчанні іноземним мовам : Структура та класифікація тестів / О. О. Шушманська // Зб. наук. пр. за результатами Всеукраїнської наук.-практ. конф. “Підготовка соціального працівника : надбання, проблеми, перспективи”. – Хмельницький, 2003. – С. 215–217.

8. Рогульська О. О. Поняття сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та їх використання в навчальному процесі / О. О. Рогульська // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький : Авіст, 2007. – С. 218–222.

Навчальні посібники

9. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. О. Рогульська // За ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, 2009. – 232 с. (особистий внесок дисертанта 4 розділи навчального посібника. СС. 8 – 142)

Методичні рекомендації

10. Oral practice in modern English. Manual to practice lessons for students of the speciality “International Information”. Усне мовлення в сучасній англійській мові. Методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальності “Міжнародна інформація” / О. О. Шушманська. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 33 с.

11. Medicine and Health. Manual of practical lessons for students of the specialty “International Information” and “International Economic Relations”.

Медицина і здоров'я. Методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальності “Міжнародна інформація” та “Міжнародні економічні відносини” / О. О. Шушманська, О. О. Рембач. – Хмельницький : ТУП, 2003. – 50 с. (англ.). (особистий внесок дисертанта СС. 3 – 35)

АНОТАЦІЇ

Рогульська О. О. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2010.

Дисертація присвячена проблемі формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій. З'ясовано стан проблеми формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами сучасних інформаційних технологій у педагогічній теорії і практиці й на даній основі виявлено суть, структуру та зміст професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Розроблено та впроваджено в практику роботи вищих педагогічних навчальних закладів система формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами ІКТ, що є сукупністю взаємозв'язаних блоків, необхідних для створення організованого і цілеспрямованого процесу підготовки майбутніх перекладачів на основі ІКТ. Особливістю даної системи є модульна побудова змісту професійної підготовки, що забезпечує перехід навчальної діяльності в квазіпрофесійну, а потім у навчально-професійну діяльність, опосередковану ІКТ. Результатом реалізації вищеназваної системи оволодіння майбутніми перекладачами певним рівнем сформованості професійної компетентності, що включає лінгвістичну, соціокультурну, психологічну і інформаційну компетенції.

Ключові слова: професійна компетентність перекладача, сучасні інформаційні технології, активні методи навчання, лінгвістична компетенція, соціокультурна компетенція, психологічна компетенція, інформаційна компетенція.

Рогульская О. О. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами современных информационных технологий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04. – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Винница. – 2010.

Диссертация посвящена проблеме формирования профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами современных информационных

технологий. Проанализировано состояние проблемы формирования профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами современных информационных технологий, в педагогической теории и практике и на данной основе выявлено сущность, структуру и содержание профессиональной компетентности будущих переводчиков.

Разработано и введено в практику работы высших педагогических учебных заведений система формирования профессиональной компетентности будущих переводчиков средствами ИКТ, что является совокупностью взаимосвязанных блоков, необходимых для создания организованного и целенаправленного процесса подготовки будущих переводчиков на основе ИКТ. Особенностью данной системы есть модульное построение содержания профессиональной подготовки, которая обеспечивает переход учебной деятельности в квазипрофессиональную, а потом в наставительно-профессиональную деятельность, опосредствованную ИКТ. Результатом реализации вышеназванной системы становится овладение будущими переводчиками определенным уровнем сформированности профессиональной компетентности, которая включает лингвистическую, социокультурную, психологическую и информационную компетенции.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, современные информационные технологии, лингвистическая компетенция, социокультурная компетенция, психологическая компетенция, информационная компетенция.

Rogul's'ka O. O. Pedagogical Conditions of Forming the Professional Competence of Future Translators by Means of Modern Information Technologies. – Manuscript.

Thesis for a Candidate's degree in Pedagogical Science by speciality 13.00.04. – theory and methods of professional education. – Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubyns'kyi. – Vinnytsya, 2010.

The thesis is dedicated to the problem of forming the professional competence of future translators by means of modern information technologies. The problem of forming the professional competence of future translators by means of modern information technologies was analyzed on the level of pedagogical theory and practice. As the result of pedagogical analyzing we discovered the meaning, the structure and the contents of the professional competence of future translators.

We managed to create the structure of the professional competence of future translators.

The structure consists of such points, or it should be said components:

- linguistic competence, that includes discursive and technical components;
- sociocultural competence, that includes the component of country learning and general cultural component;
- psychological competence, that includes perceptive and interactive components;
- informational competence, that includes analytical component and computer component.

We worked out the system of forming the professional competence of future translators by means of modern information technologies, the peculiar feature of which is the module construction of the professional preparation contents.

There are a lot of analyses of main pedagogical research papers on the problem of forming the professional competence of future translators. Let us give our own interpretation of the meaning “professional competence of future translator”.

Under this meaning we understand the integrative characteristic of the personality, or it should be said of the future specialist, that includes all competences and that allows the translator to work effectively and successfully in his field.

On the basis of systematic approach we worked out the technology of effective system realization of forming the professional competence of future translators, which was created to form the students’ professional competence step by step under the conditions of complex usage of the modern information technologies, and also of the active methods of studying, that provide the transition of future translators from the objective to the subjective position.

As professional work of the translator represents the professional communication it is necessary to underline the essence of information technologies.

The main purpose of information technologies is to provide interactive dialogue interaction of the student with a computer during the real communication (a machine dialogue in which the computer acts a role of the communication partner), a free dialogue of student in a mode of a real time with the help of e-mail and modern information network, in the written and oral form between the partners of communication.

INTERNET is not simply another hardware of studies, but high-quality new technology of studies. It is a device, that allows substantially to extend creative potential of future translators to obtain the ability to study and to create a new vision of the known facts. INTERNET gives a unique possibility to students who study foreign languages to use authentic texts, to communicate with native speakers, to create an informative linguistic environment. The informative resources of network help future translators to solve a number of didactics tasks, to form their reading skills, to perfect ability of listening to the authentic sound texts of network, both under the direction of teacher, and independently.

Using experimental search we checked the system effectiveness of forming the translators’ professional competence by means of modern information technologies.

The key words: professional competence of future translators, modern information technologies, linguistic competence, sociocultural competence, psychological competence, information competence.

Підписано до друку 10.02.2010. Формат 30 x 42/4.

Ум.друк.арк. – 0,9. Обл.-вид.арк. – 1,0.

Наклад 100 прим. Зам.№44, 2010.

Редакційно-видавничий центр ХНУ.

29016, м.Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1

